

Karjeras izglītība

Kas ir karjeras izglītība?

Karjeras veidošana ir nepārtraukts process, kura gaitā indivīds izmanto informāciju, ko viņš zina par sevi, apkopo to un pielieto, lai apgūtu profesiju pasauli un attiecinātu to uz sevi. Karjeras veidošanas process sākas jau pašā dzīves sākumā, kad mazajam bērnam jautā: „Par ko tu gribētu kļūt, kad izaugsi liels?” Ar šo jautājumu bērnam tiek pateiktas divas lietas: ka viņam par kaut ko jākļūst un ka viņam ir izvēle. Ģimene, sabiedrība, skola, notikumi valstī – tas viss ietekmē dzīves ceļa izveidi un izvēli. Karjeras veidošana neapstājas, līdzko mēs esam atraduši darbu. Mēs turpinām augt un mainīties, un tā dara arī pasaule ap mums. Straujais dzīves temps prasa arvien jaunus dzīves ceļa meklējumus. Tādēļ karjeras veidošanas process turpinās visas dzīves garumā.

Karjera ir sekmīga darbošanās un ievirzīšanās profesionālās, zinātniskās, sabiedriskās, administratīvās vai citas darbības laukā; sekmīga profesionāla attīstība, popularitātes, slavas, stāvokļa sabiedrībā, materiālās labklājības sasniegšana.

Pēc būtības karjera ir sekmīga virzīšanās pa vajadzību piramīdas pakāpieniem. Cilvēks, kurš spējis apmierināt fizioloģiskās vajadzības un jūtas drošībā, tiecas pēc piederības kādai grupai, vēlas būt pieņemts un mīlēts. Tas savukārt rada vajadzību gūt panākumus, atzinību, prestižu, brīvību. Šī ir izteikta karjeras būtību raksturojoša vajadzība. Lai to panāktu, cilvēks mācās, - tāpēc arī spēj sasniegt savus mērķus, spēj realizēties kā personība un atrod dzīves jēgu.

Svarīgi ir apzināties, ka cilvēks pats piedalās savas karjeras/ dzīves plānošanā. Cilvēks izvēlas akcentus un sabalansē karjeras kā dzīves piecas jomas – darbu, ģimeni, brīvo laiku, garīgumu un pilsoniskumu. Darbs neeksistē izolēti no indivīda dzīves pārējās daļas, tāpēc apmierinātība ar profesionālās karjeras veidošanos ietekmē arī pārējās dzīves jomas. Ja mēs atzīstam, ka pasaule nepārtraukti mainās un 21. gadsimtā tiks izgudrotas vēl daudzas profesijas, kļūst skaidrs, ka jā mācās un jāveido karjera nepārtraukti visas dzīves gaitā.

Mainās gan indivīds, gan pasaule ap viņu, rodas jaunas darba vietas un jaunas profesijas, mainās darba dēvēju un darba ņēmēju attiecības, kā arī darba devēju prasības pret darbiniekiem. Tāpēc jebkuram cilvēkam šajā mainīgajā vidē jābūt iespējai apgūt tās zināšanas, prasmes un iemaņas, kas palīdz pielāgoties pārmaiņu procesiem. Tieši to arī paredz karjeras izglītība.

Karjeras izglītība – plānots pasākumu kopums, kursu un programmu nodrošinājums izglītības iestādē, lai mācītu un palīdzētu izglītojamiem apgūt un attīstīt prasmes savu interešu, spēju un iespēju samērošanā, savu karjeras mērķu izvirzīšanā un karjeras vadīšanā, sniegtu zināšanas un izpratni par darba pasauli, tās saikni ar izglītību, par karjeras plānošanu un attīstīšanu visa mūža garumā .

Karjeras izglītības mērķi skolā ir:

- radīt bērnos / jauniešos interesi par karjeru un iepazīstināt viņus ar darba pasaules daudzveidību un ar to saistīto izglītību, tās ieguves iespējām;
- mācīt pašnovērtēšanas metodes (salīdzināt intereses un spējas);
- palīdzēt pieņemt apzinātu lēmumu par turpmāko izglītību un ar to saistīto iespējamo karjeru.

Karjeras izglītība palīdz:

- izprast un apzināties sevi;
- attīstīt prasmes, kas nepieciešamas karjeras izaugsmes attīstības plānošanai un vadībai, kā arī nodarbinātībai;
- pieņemt apzinātu lēmumu par turpmāko izglītību un ar to saistīto iespējamo karjeru;
- izprast pārmaiņas izglītībā, mācībās un nodarbinātībā, kā arī šo izmaiņu ietekmi uz karjeras veidošanu;
- uzzināt, kur un kā piekļūt atbilstošajai informācijai, resursiem un konsultācijām;
- veidot karjeras plānus un realizēt tos;
- izlemt nākamos soļus karjeras attīstībā un spert tos, izmantojot piemērotus paņēmienus, piemēram, rīcības plānošanu, pārskatīšanu un sasniegumu fiksēšanu;
- pārvarēt pārejas posmus.
- izprast pārmaiņas izglītībā, mācībās un nodarbinātībā, kā arī šo izmaiņu ietekmi uz karjeras veidošanās shēmām;
- izpētīt pieejamās karjeras iespējas un kādas iespējas piedāvā mācīšanās, darbs un atpūta gan mājās, gan ārzemēs;
- uzzināt, kur un kā piekļūt atbilstošajai informācijai, resursiem un konsultācijām.

Karjeras izglītība parāda saikni starp skolēnu mācībām un nākotnes plāniem; veicina karjeras vadības prasmju attīstību; veicina nodarbinātībai nepieciešamo prasmju attīstību; palīdz plānot nākotni; veicina karjeras izvēles konsultēšanas un citu mācību iestādes sniegto iespēju un resursu izmantošanu; veicina efektīvu sevis pasniegšanu.

Karjeras izglītība ir process mūža garumā, ko cilvēks aizsāk jau pamatskolā. Pamatskolas posms ir sākums apzinātai karjeras izglītībai.

Karjeras izglītība skolā ir saistīta ar visām tematiskajām jomām un mācību priekšmetiem. Daļa tēmu ir apgūstamas audzināšanas stundās, kā arī jomu – Cilvēks un sabiedrība, Valodas, Tehnoloģija un zinātņu pamati, Māksla-

ietvaros. Šo jomu mācību priekšmetu programmās ir tēmas, kas tieši saistās ar karjeras izvēli.